

□ NGUYỄN SỸ DŨNG*

Nghệ An nằm kẹt giữa hai tỉnh đang phát triển rất nhanh là Thanh Hóa và Hà Tĩnh. Làm thế nào để không bị bỏ lại phía sau so với không chỉ các tỉnh thành khác trong nước, mà ngay cả với hai tỉnh nói trên là một thách thức rất lớn.

Tuy nhiên, học theo Thanh Hóa và Hà Tĩnh để phát triển chưa chắc đã là cách có thể làm và nên làm. Chưa chắc đã là cách có thể làm là vì động lực phát triển của Thanh Hóa và Hà Tĩnh chủ yếu là các cảng nước sâu tự nhiên và các khu đại công nghiệp gắn liền với các cảng nước sâu đó: Nghi Sơn đối với Thanh Hóa và Vũng Áng đối với Hà Tĩnh. Nghệ An, rất tiếc, không có các cảng nước sâu tự nhiên như

vậy. Chưa chắc đã là cách nên làm vì các cảng nước sâu và các khu đại công nghiệp có thể làm cho GRDP và nguồn thu của hai tỉnh tăng nhanh. Tuy nhiên, thu nhập của những người dân địa phương chưa chắc đã tăng nhanh được như vậy. Nguồn thu của các tỉnh có thể tăng lên, nhưng nguồn thu của người dân thì không khéo vẫn rất ít thay đổi. Mà thu nhập của người dân được tăng lên mới là sự phát triển thực chất và bền vững. Đây có vẻ là mô hình phát triển tỉnh giàu nhanh, nhưng dân khó có thể giàu nhanh.

Xét tầm nhìn, Nghệ An nên coi trọng mô hình phát triển có hiệu ứng lan tỏa rộng. Nguồn thu của nhà nước địa phương có thể tăng chậm hơn, nhưng nguồn thu của người dân lại được

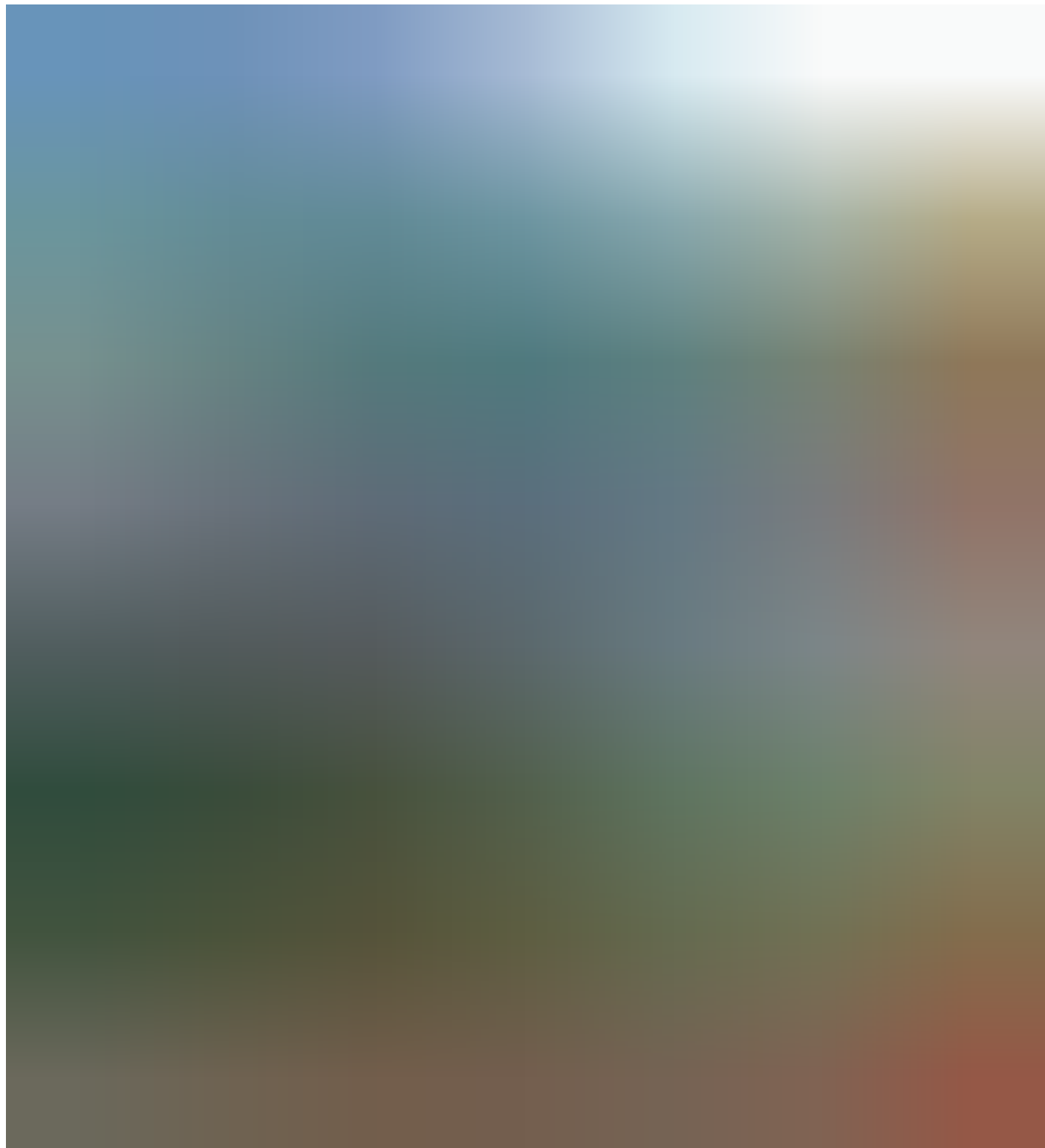
* TS - Thành viên Tổ Tư vấn kinh tế - xã hội Nghệ An

cải thiện nhanh chóng và bền vững. Để làm được điều này, quan trọng nhất là phát triển dựa trên lợi thế về tự nhiên, văn hóa-xã hội và con người mà Nghệ An đang có.

Nếu Thanh Hóa, Hà Tĩnh tạo động lực phát triển bằng các khu đại công nghiệp, thì

Nghệ An nên tạo động lực phát triển bằng các đô thị mà quan trọng nhất là bằng thành phố Vinh và thị xã Hoàng Mai.

Xây dựng thành phố Vinh để tạo động lực phát triển phải là nhiệm vụ mang ý nghĩa chiến lược hàng đầu. Thành phố Vinh có thể giúp vừa

thu hút các nguồn lực, vừa giúp tạo ra cầu cần thiết cho sự phát triển kinh tế của cả tỉnh.

Muốn vậy, trước hết phải mở rộng không gian của thành phố Vinh. Chủ trương nhập thị xã Cửa Lò và một số vùng phụ cận vào TP Vinh. Vấn đề là phải nhanh chóng triển khai chủ trương này.

Hai là, phải giải bài toán quy hoạch một cách mạch lạc nhất có thể. Ngoài việc nhập một số đơn vị hành chính vào TP Vinh, quan trọng là phải xác định một tầm nhìn cho thành phố. Tầm nhìn này bắt đầu từ việc xác định điều gì sẽ làm cho TP Vinh trở nên khác biệt và hấp dẫn. Một thành phố đáng sống nhất chẳng hay một thành phố xanh nhất, một thành phố an lành nhất? Hay một thành phố có đời sống cộng đồng gắn kết nhất, yêu thương, chia sẻ nhất? Quả thực ở đây câu hỏi sẽ nhiều hơn câu trả lời. Bởi vì rằng chỉ có lãnh đạo của tỉnh trên cơ sở tham vấn những người dân có liên quan mới đưa ra được câu trả lời chính xác. Trong bất cứ trường hợp nào, nếu TP Vinh không có gì khác biệt, nó sẽ khó lòng tạo ra sức hấp dẫn, khó lòng thu hút được các nguồn lực.

Một gợi ý là biến TP Vinh thành thành phố của sáng tạo. Tất cả những gì liên quan đến thành phố đều được thiết kế và xây dựng trên những giải pháp sáng tạo nhất. Sáng tạo và tối giản có thể đi liền với nhau để tạo ra một sự khác biệt rất lớn cho thành phố. Và đây cũng sẽ là một danh tiếng có sức thu hút rất lớn, đặc biệt là đối với những người tài. Và khi người tài đã tập trung về đây, chúng ta hoàn toàn có thể biến TP Vinh trở thành “kỳ tích của sông Lam”.

Tuy nhiên, biến Vinh trở thành “kỳ tích của sông Lam” không chỉ là một lời hiệu triệu, mà còn là một định hướng quy hoạch. TP Vinh phải được mở rộng về phía Nam dọc theo bờ sông Lam từ phía trên cầu Bến Thủy về đến

Cửa Hội. Quan trọng nhất là phải quy hoạch không gian này thật đẹp. Khi đã có quy hoạch này, đất ở đây sẽ tự đề ra tiền đề chúng ta có thể xây dựng một thành phố tuyệt đẹp dọc theo bờ sông Lam. “Dùng mỡ nó rán nó” là cách TP Đà Nẵng đã khai thác nguồn lực đất đai để phát triển. Nghệ An hoàn toàn có thể học tập kinh nghiệm này. Khi thành dọc bờ sông Lam được xây dựng, thì Nghi Xuân, Hà Tĩnh sẽ tự nhiên trở thành một phần của thành phố. Cho dù có sự phân chia ranh giới về hành chính, thì vẫn không thể có sự phân chia về không gian kinh tế.

Nhân nói về quy hoạch TP Vinh, hiện nay khu Quang Trung đang được phân chia cho đến 3 nhà đầu tư để cải tạo và xây dựng lại. Cách làm này là rất đáng tiếc. Muốn hay không muốn nó đang phá nát không gian đô thị trung tâm của thành phố. Nên chẳng cần thương lượng với hai nhà đầu tư đang bị chậm tiến độ một cách quá đáng hiện nay để giao toàn bộ khu vực này lại cho nhà đầu tư có uy tín nhất ở đây là Vingroup. Tất nhiên, cũng cần phải thương lượng với Vingroup, bởi vì rằng không được giao từ đầu mà chỉ nhận lại có thể sẽ rất khó khăn.

Về thị xã Hoàng Mai, địa kinh tế là lợi thế lớn nhất của thị xã Hoàng Mai. Hoạch định chiến lược phát triển chính là xây dựng hệ thống chính sách để khai thác tốt nhất lợi thế này.

Thị xã Hoàng Mai nằm liền kề với khu kinh tế Nghi Sơn. Đây là một trong những khu kinh tế động lực lớn nhất của đất nước, thu hút tới 233 dự án đầu tư, trong đó có 215 dự án đầu tư trong nước với tổng số vốn đăng ký là hơn 117.421 ngàn tỷ đồng; 18 dự án đầu tư nước ngoài với tổng số vốn đăng ký trên 18 tỷ USD. Ngoài những dự án lớn trong lĩnh vực xi măng, điện lực, cảng biển... dự án Liên hợp lọc hóa

dầu Nghi Sơn là công trình dầu khí phức hợp được đầu tư lớn nhất trong lịch sử ngành dầu khí Việt Nam. Đây cũng là dự án có vốn đầu tư lớn nhất ở Việt Nam, lên đến 9 tỷ USD.

Mặc dù thị xã Hoàng Mai trực thuộc tỉnh Nghệ An, còn khu kinh tế Nghi Sơn trực thuộc tỉnh Thanh Hóa. Nhưng đây chỉ là một sự phân chia về mặt hành chính. Về mặt kinh tế, không tồn tại một sự phân chia như vậy. Hoàng Mai và Nghi Sơn hoàn toàn có thể kết nối tự nhiên với nhau. Ví dụ dễ cảm nhận nhất là hiện nay Nhà máy xi măng đóng ở Nghi Sơn, nhưng đang khai thác đá, cát làm vật liệu sản xuất ở Hoàng Mai. Có hai yếu tố tác động đến sự phát triển của thị xã Hoàng Mai ở đây là: 1. Hiệu ứng tràn; 2. Lợi thế về môi trường.

Về hiệu ứng tràn, các hoạt động kinh tế ở Nghi Sơn sẽ tác động tích cực đến sự phát triển của Hoàng Mai. Do thu hút quá nhiều các dự án đầu tư, đất đai ở Nghi Sơn không sớm thì muộn sẽ dần cạn kiệt và trở nên đắt đỏ. Các ngành công nghiệp phụ trợ, các ngành dịch vụ khác muốn có đất đai để xây dựng văn phòng, nhà xưởng chắc chắn sẽ phải tìm đến Hoàng Mai. Hoàng Mai thực tế nằm ngay bên cạnh. Đất đai ở đây không chỉ dễ tìm kiếm hơn, mà còn có giá rẻ hơn. Xét từ góc độ kinh tế, đây sẽ là một quá trình diễn ra hoàn toàn tự nhiên. Và Hoàng Mai đang có đến 3 khu công nghiệp để chờ đón quá trình này. Vấn đề đặt ra là cần lựa chọn cho được các dự án đầu tư không chỉ hiệu quả về mặt kinh tế, mà còn bền vững về mặt môi trường. Không nhất thiết phải nóng vội thu hút thật nhiều dự án, mà cần lựa chọn thật kỹ càng để bảo vệ cho bằng được lợi thế về môi trường mà Hoàng Mai đang có.

Liên quan đến lợi thế về môi trường, bằng mắt thường, ai cũng có thể nhận thấy ô nhiễm sẽ là một vấn đề rất lớn của Nghi Sơn. Cho dù có áp đặt các chuẩn mực về môi trường nghiêm

ngặt đến đâu đi chăng nữa, thì chất lượng không khí, chất lượng nước ở Nghi Sơn cũng không thể so sánh với ở Hoàng Mai được. Môi trường trong lành, các bãi biển tươi đẹp, các cánh rừng xanh ngát... là một ưu thế không thể so sánh của Hoàng Mai. Do môi trường ở Hoàng Mai tốt hơn, nên hiện nay không ít các chuyên gia đã lựa chọn sống Hoàng Mai (ở khách sạn Mường Thanh) mà đi làm ở Nghi Sơn. Đây là một xu thế ngày càng được tăng cường. Và xu thế làm việc ở Nghi Sơn, nhưng sinh sống, nghỉ ngơi, giải trí ở Hoàng Mai là hoàn toàn có thể thúc đẩy được. Điều này xảy ra cũng có nghĩa là nhiều người sẽ kiếm tiền ở Nghi Sơn, nhưng tiêu tiền ở Hoàng Mai. Kinh tế du lịch - dịch vụ, kinh tế phục vụ dân sinh vì vậy phải là một trong những định hướng phát triển kinh tế chính của Hoàng Mai.

Với định hướng chiến lược nói trên, điều quan trọng trước tiên là phải loại bỏ được hai dự án nhà máy điện than ở Quỳnh Lập ra khỏi quy hoạch. Nếu hai dự án nhà máy điện than vẫn được triển khai thì lợi thế về môi trường của Hoàng Mai sẽ bị xóa bỏ hoàn toàn. Đây sẽ là một tổn thất không gì có thể bù đắp được. Ngoài ra, phát triển các khu đô thị ven biển cũng rất cần thiết để thu hút dân cư, đặc biệt là tầng lớp trung lưu. Các khu đô thị này cũng sẽ cung cấp một nguồn lực tài chính rất lớn để xây dựng cơ sở hạ tầng cho thị xã Hoàng Mai. Quan trọng là phải thu hút được nhà đầu tư có năng lực và có tầm nhìn chiến lược cho công việc này.

Trên đây là một vài suy nghĩ về chiến lược phát triển của Nghệ An xin được chia sẻ để mọi người cùng tham khảo.□